

Autorka: Flora Sapiová

Myšlenky Carla Schmitta (1888-1985), známého jako „korunní právník Třetí říše“, se mezi čínskou inteligencí od počátku 21. století těší nesmírné oblibě. Práce předních akademiků jako Liu Xiaofeng 刘筱峰, Gan Yang 甘阳 a Wang Shaoguang 王绍光 na šíření Schmittových idejí i to, že jeho teorie o státu pomáhají legitimizovat vládu jedné strany, učinily „schmittovský“ diskurz v Číně módním i výnosným (obvykle přísné zmizíky cenzorů se článků a knih inspirovaných Schmittem dotýkají jen zlehka).

Schmitt vstoupil do NSDAP v roce 1933, když se Adolf Hitler stal říšským kancléřem Třetí říše a nadšeně se podílel na čistkách Židů i židovského vlivu z německého veřejného života. Antiliberal a antisemita Schmitt byl zapáleným stoupencem národně socialistické vlády a toužil se stát oficiálním právním teoretikem Třetí říše. Ke konci roku 1936 byl však v článku oficiálního listu SS *Das Schwarze Korps* nařčen z oportunistu a katolického recidivismu. I přes ochrannou ruku Hermana Göringera se musel svých vysokých ambicí vzdát a soustředit se na psaní a výuku.

V euroamerickém akademickém prostředí se Schmittův věčný pohled na politiku dočkal tvrdé kritiky. Levicovní myslitelé jsou ve vztahu k jeho odkazu rozpolčení – navzdory lehké pachuti své nacistické minulosti totiž zůstává populární mezi akademiky-teoretiky. Přes nedostatky Schmittových idejí uznávají pronikavost jeho analýzy a jeho dílo studují kvůli postřehům ohledně nedostatků liberální politiky, kterou však sami jen bezmocně kritizují z nuceně pohodlného zámezí soudobé vládní reálpolitiky.

Čínskou recepci Schmittova myšlení bychom mohli označit za podstatně přímočařejší; ostatně i Adolf Hitler se těšil v Číně po smrti Maa jisté míře nezpochybnitelné popularity. Čínští (pevninští) teoretici usilující o upevnění systému jedné strany našli ve Schmittově díle užitečné argumenty pro posílení úlohy státu i postavení svrchovaného vůdce (nebo čínského demiurga) při udržování národní jednoty a řádu.

Kniha Jana-Wenera Müllera *A Dangerous Mind: Carl Schmitt in Post-War European Thought* v čínském překladu.

Schmittovi čínští intelektuální následovníci dosud některé klíčové pojmy z jeho díla, které by se ambicím státostrany vedené tatíčkem Si Ťin-pchingem hodily do krámu, poněkud opomíjeli. Máme zde na mysli především Schmittovy názory na *Großraum* (Velkoprostor) neboli sféru vlivu. Schmittův *Großraum* – inspirovaný jeho výkladem Monroeovy doktríny prosazované Američany ve snaze podepřít jejich nerušenou hegemonii v Novém světě – měl ospravedlnit ambice Německé říše v Evropě a legalizovat její nadvládu. S čínskou iniciativou směřující k vytvoření společenství sdíleného osudu (**Community of Shared Destiny** 人类命运共同体) v Asii a Pacifiku (viz naši Ročenku 2014 na toto téma) se pojem sfér vlivu znovu ocitl v přízni u některých teoretiků mezinárodních vztahů. Jako příklad může posloužit např. znepokojivá analýza Australana Michaela Wesleyho v *Restless Continent: Wealth, Rivalry and Asia's New Geopolitics* (Black Inc., 2015).

Během své práce v Australském centru o Číně ve světě ke konci roku uspořádala právní specialistka Flora Sapiová seminář na téma Schmitt v Číně. Byla tak ochotná, že vyhověla naší prosbě a napsala následující rozsáhlou esej o tomto významném „etastickém“ vývoji v čínské intelektuální kultuře pro *The China Story*.

Flora Sapiová je hostující lektorka (visiting fellow) Australského centra pro Čínu a svět. Ve své práci se soustředí na trestní právo a filozofii práva. Napsala *Sovereign Power and the Law in China* (Brill, 2010); a spoluredigovala *The Politics of Law and Stability in China* (Edward Elgar, 2014); a *Detention and its Reforms in China* (Ashgate, 2016). — Redakce

Ustavili jsme ideální formu (*eidos*),
již považujeme za účel (*telos*),
a následně konáme tak,
abychom je uskutečnili. 1]

Schmittovská intelektuálka ráda hraje ruskou ruletu s jednou zajímavou inovací: věří, že v bubínku revolveru se nachází jeden náboj, ale zároveň ví, že tomu tak být nemusí. Jediným, kdo skutečně zná pravdu, je Suverén, postava, hloubku jejíž vůle intelektuálka nedokáže dohlédnout. Suverén rozhoduje o tom, kdo a kolikrát hru hraje. Když schmittiánka odmítne nabídku, která se neodmítá, bude prohlášena za nepřítelku a zastřelena. Vzhledem k tomu, nakolik tato intelektuální šlamastyka – vydávající se za postoj – zavazuje člověka podříditi se za všech okolností diktátu Suveréna, se musíme ptát: proč si několik předních čínských intelektuálů vyvolilo pana profesora Carla Schmitta, korunního právníka Třetí říše, za svého intelektuálního svatého patrona?

Snahy o naplnění snů o bohatství a moci jsou už od konce 19. století nedílnou součástí čínských dějin i intelektuálního života. Čínské sny, ať už ty sněné v době Hnutí 4. května (1919), nebo vize rozněcující téměř o století později představivost vůdce strany, státu a armády Si Ťin-pchinga, vycházejí z přesvědčení, že Čína byla obdařena svébytnou národní

podstatou: 1]. Ta je pro Čínu tím, čím je duše pro člověka. A stejně jako se (věřící) člověk snaží vystoupat do nebe pěstěním a očišťováním své duše, může Čína nabýt bohatství a moci jedinečně tehdy, když dojde k posílení a očištění její národní podstaty od znečišťujících vlivů. Nové osvícenské hnutí, které vzešlo z politického tání konce 70. let, vinilo z čínské zaostalosti tradicionalismus a feudalismus. V 80. letech pak čínští intelektuálové dumali nad tím, jak obrodit skutečnou národní povahu Číny. Mnozí viděli řešení v eklektickém využívání západních hodnot, teorií a modelů. 2] Po **Pekingském masakru** v roce 1989 se však od hnutí štěstí odvrátilo a v 90. letech převládly nacionalistické nálady, podporované zčásti státem a zčásti vyvolané reakcí na nerovnosti tržní reformy. Svou roli pak sehrála i odezva veřejnosti na vnější události.

Jak rozeznat přítele od nepřítele

Na pozadí těchto rapidních změn a vývoje tedy musíme posuzovat čínskou obsesi Carlem Schmittem. Bylo by omylem hledat za touto módou „neviditelnou ruku“ státu. 3] Receptce Carla Schmitta čínskými intelektuály, z nichž mnozí jsou vlivnými příslušníky Nové levice, byla možné jediné usilovné činnosti vlivného akademika Liu Xiaofenga 刘筱峰 (učí na pekingské univerzitě **Renmin**), který přeložil, opatřil komentářem a propagoval Schmittovo sebrané dílo. Držitel doktorátu z teologie z Basilejské univerzity ve své dizertaci vyzýval k oddělení křesťanství od jeho „západní“ i církevní dimenze, aby se tak s křesťanským myšlením dalo nakládat čistě jako s předmětem akademického bádání. Takto pojaté křesťanské myšlení by pak mohlo navázat dialog s ostatními disciplínami a mj. přispět k modernizaci čínské společnosti. Liu připodobňuje vývoj křesťanství k vývoji národů a jejich identity, když si silně vypůjčuje od Maxe Webera a jeho tezí z *Protestantské etiky a ducha kapitalismu*, jejíž čínský překlad byl v intelektuálních čínských kruzích 80. let 20. století široce čtený i vlivný.

Podle Liua se křesťanství v Číně uchytilo v jedinečné podobě, nezávisle na evangelizačních snahách západních misionářů. Díky počínštění křesťanské teologie se tak mohl rozvinout čínsko-křesťanský diskurz zaměřený na řešení „čínských problémů“. 4] Ten se zabývá otázkami jako ekonomický rozvoj, sociální spravedlnost, stabilita a především politická legitimita vlády Komunistické strany.

Liu se označuje za „kulturního křesťana“, tedy křesťana bez církevní příslušnosti: člověka, který studuje teologické argumenty a koncepce pro blaho svého národa. Při takovém přístupu k bádání tedy není divu, že Liu rychle našel zalíbení v Carlu Schmittovi. Podle toho má totiž stát teologický původ a má-li úspěšně zadržovat chaos a zmatek a zajistit lidu bezpečí a prosperitu, musí se s ním nakládat jako s entitou božského typu. Schmitt také naznačuje, že všechny moderní politické pojmy v jádru vycházejí z teologie. Druhou stranou této mince je pak možnost pracovat s teologií jako formou státnictví. 5] Liu hned od začátku velmi otevřeně přijímal schmittovské ideje. Zastavit bychom se měli také u lehkosti, s níž Schmittovo dílo našlo v Číně ochotné posluchače. Na rozdíl od toho segmentu čínského intelektuálního světa, který vychází ze západních liberálně demokratických modelů, dodnes často postihovanému zásahy cenzorů, příznivci Schmittova dělení „přítel-nepřítel“ a jeho kritik parlamentní demokracie podobné problémy řešit nemuseli.

Coby konzervativní katolík chápal Schmitt politiku (kterou ve snaze zachytit její podstatu nazval „politickým“) jako u kořene vycházející z rozlišení na přítele a nepřítele. Mezi čínskými intelektuály, kteří vyrostli obklopeni marxistickou rétorikou, 6] a tak dobře znají využití dyády přítel-nepřítel □□ pro potřeby postmaoistické politiky, 7] toto Schmittovo základní rozlišení silně rezonovalo. Lze jej totiž použít k vymezení libovolné dvojice protivníků všude, kde se dají ukázat natolik vzájemně nesouměřitelné hodnoty obou stran, že by je mohly ve snaze o zachování vlastní identity dovést až k pokusu o zničení protivníka.

Dělení na přítele a nepřítele bylo jádrem Schmittovy politické a ústavní teorie a vycházela z něj také jeho kritika parlamentní demokracie i myšlenky o „výjimečném stavu“ a suverenitě. Snažil se ukázat, že liberální demokracie jsou uvězněny ve svých falešných politických kategoriích: svým ignorováním zásadního rozlišení na přítele a nepřítele se vystavují nebezpečí, že se stanou nástrojem ochrany zájmů bohatých jednotlivců a klik, kteří následně využijí stát k prosazování vlastních cílů na úkor obecného blaha. Schmitt se domníval, že liberální společnosti předstírají, jako by vláda a národ podléhaly diktátu spolehlivých právních norem – tato přetvářka však bere rychle za své, jakmile se objeví vnější nebo vnitřní nepřítel ohrožující národ a jeho bezpečnost. Přílišné spoléhání se na parlamentní debaty a právní procedury tedy podle Schmitta může vystavit zemi nebezpečí chaosu, jelikož brzdí přijetí účinných a okamžitých opatření v reakci na krizi.

Schmitt tvrdil, že suverenita nespočívá v právním státu, ale osobě nebo instituci, která má v případě propuknutí závažné krize autoritu pozastavit platnost zákona za účelem obnovení normálního stavu. Suverén s mocí vyhlášovat výjimečný stav (*Ausnahmezustand*) vládne tedy nezpochybnitelnou legitimitou, bez ohledu na to, zde je zakotvena explicitně (tedy v ústavě) nebo implicitně. Jak ale může mimo a nad zákonem fungující suverénní moc požívat legitimity? Nebyla by tato moc samovztažná a založená na čistém násilí? Schmitt odpovídá, že legitimitu takovéto moci lze úspěšně obhájit, oddělíme-li od sebe pojmy liberalismu a demokracie. Ty pro něj totiž ani zdaleka nesplývají a Schmitt se rozhodl přijít s vlastním vymezením demokracie.

Politické uspořádání založené na vrtkavém mínění lidu podle něj jen sotva může být legitimní. Namísto toho se tedy odvolával na ideje rovnosti a lidové vůle. 8] Politická rovnost pro Schmitta znamenala vztah „spolunáležitosti“ vládců a ovládaného. Dokud oba patřili ke stejné skupině – nebo „přátelům“ – s totožným názorem na to, kdo je nepřítel, zůstává politické uspořádání demokratickým. Tam kde se vůle národa zrcadlila v rozhodnutích panovníka, vládl podle této Schmittovy metriky lid. Takto pojatou vůli národa nebylo třeba utvářet nebo projevovat všeobecným volebním právem: požadavky vznesené na veřejném shromáždění k přetlumočení vůli lidu byly dostatečně účinným nástrojem. 9]

Schmittovo eklektické vymezení vůle lidu jej přivedlo až k úvahám o demokracii jako demokratické diktatuře. Tento způsob uvažování silně imponoval intelektuálům, kteří upřednostňovali etatistická a nacionalistická řešení politických i mezinárodních otázek a problémů. 10]

Proč Schmitt?

Příčiny fascinace čínských intelektuálů Carlem Schmittem jsou vcelku prosté a přímočaré. Vzájemně spojené pojmy „(rozdělení na) přítele a nepřítele“, „výjimečného stavu“ a „decisionismu“ jsou prosté a využitelné. Tvůrci programů i jejich poradci je tak mohou snadno použít při rozboru situace. Schmittův jazyk také může dodat teoretickou oporu návrhům reforem, stát se zdrojem inspirace nebo poskytnout pomyslné cihly při výstavbě pro-státních argumentů v politologii a ústavní vědě. Navíc schmittovské dělení na přítele a nepřítele doplňuje a ospravedlňuje mnoho nacionalistických a kulturně excecionalistických výkladů, které v poslední době mezi čínskou inteligencí nabývají na vlivu. Přestože samozřejmě nejsou jedinečně čínským jevem, nezapomínejme ani, že stojí v příkrém rozporu s univerzalistickými a internacionalistickými aspekty státní doktríny čínského komunismu. Jádro argumentace čínských schmittiánů hledejme v tom, že svět není politicky homogenní jednotkou, ale pluriversem, v němž vedle sebe ve vzájemně antagonistickém vztahu existují radikálně odlišné politické systémy. Čína tudíž nejenže má právo na vlastní cestu k mocenskému postavení a prosperitě, ale především si ji musí najít a ubránit.

Tato argumentace čínských schmittiánů ospravedlňuje postoj státostrany, že západní parlamentní demokracie, robustní forma právního státu, občanská společnost nebo hodnoty a instituce západního konstitucionalismu se pro Čínu nehodí. Schmittovy teze umožňují vyznavačům těchto pozic argumentovat, že tyto myšlenky náležejí k „cizímu“ liberálnímu kosmopolitismu, čínskému způsobu života konec konců škodlivému. V roce 2013 označilo státní nařízení nazvané „Dokument 9“ tyto myšlenky za vážnou hrozbu čínské „ideologické oblasti“. 11]

Myšlenky Carla Schmitta si získaly v prostředí čínské inteligence vliv a často bývá citován jako zahraniční autorita v argumentaci proti „liberalismu“ a západním či americkým modelům hospodářského a politického rozvoje. V čínském intelektuálním diskurzu ovšem nikdy neuslyšíte, že Schmittova filozofie vychází z předpokladu politiky jako vyloučení a dokonce fyzické likvidace nepřítele (kdyby byla považovaná za nezbytnou k dosažení ideologického cíle). Rozlišení na přítele a nepřítele povzbuzuje neúprosnou formu binárního myšlení. Ať už se snažíme vymezit kategorii přítele sebenezávisleji, vždy je k tomu třeba i projekce jejího opaku. „Přítel“ nabývá význam skrze poznání toho, co znamená „nepřítel“. K definici „přítele“ lze využít, jak Schmitt sám upozorňoval, všemožných znaků: náboženství, jazyk, etnicita, kultura, sociální status, ideologie, pohlaví a vlastně cokoliv jiného se může stát zásadním prvkem daného rozlišení na přítele a nepřítele.

Rozlišení na přítele a nepřítele je rozlišením veřejným: hovoří o přátelství a nepřátelství mezi skupinami, nikoliv jednotlivci. (Vždy je možné v soukromí obdivovat příslušníka nepřátelské skupiny). Vytyčení identity je však poměrně flexibilní, protože politické společenství se utváří skrz společnou identifikaci domnělé hrozby. 13] Jinak řečeno se společenství stává smysluplným ve smyslu **členské skupiny** (*in-group*) teprve vyčleněním „těch, co stojí mimo“. Takto se schmittovský způsob vymezení „lidu“ vyhýbá nutnosti právního vymezení či definice. „Lid“ (*people*) jako politické společenství v schmittovském slova smyslu se v prvé řadě zabývá tím, zda jiné politické společenství (nebo jednotlivci schopni takové společenství utvořit) znamená hrozbu vlastnímu způsobu života. Pro Schmitta je dělení na přítele-nepřítele dělením čistě politickým a má tak být zcela odděleno od etiky. 14] Protože hlavní starostí je

přežití „členské skupiny“ jako „lidu“ a politického společenství, naznačují Schmittovy teze možnost ospravedlnění eliminace nepřítele coby praktické nutnosti. 15] Lidé označující se za schmittovské intelektuály by si tedy měli uvědomit, že Schmittovy argumenty jsou vystavěny na pojmu nutnosti. Dokud existuje věc, již je nutno bránit, lze ospravedlnit jakýkoliv počet mrtvých.

Tato nutnost je navíc založena na antagonismu. Z rozdělení na přitele a nepřítele vychází veškeré Schmittovy myšlenky o politice a konstitucionalismu. Právě proto ale z jeho pojmů vzešly mnohé z nejučelnějších analýz čínské politiky a konstitucionalismu. Schmittův pohled na suveréna, který musí pro dobro celé země disponovat volností zasáhnout dle uvážení, odpovídá „etatistickému intelektuálnímu trendu“ 王康 in v čínském diskurzu, jehož hlavními představiteli byli a zůstávají Wang Shan 王康 a Wang Xiaodong 汪小东

Toto hnutí přispělo k rozpracování argumentace okolo významu „způsoblosti státu“. Ve své vlivném díle z roku 2001 politologové Wang Shaoguang 王绍光 a Hu Angang 胡鞍钢 označili „způsoblost státu“ jako klíč k dobrému vládnutí a politice. Kritizovali demokratické rozhodovací procesy zvýrazněním jejich nepříznivých průvodních jevů. Podle nich je totiž nevyhnutelně doprovázejí nekonečné debaty vedoucí ke zpožděním v zavádění nutných opatření nebo dokonce politické a institucionální paralýze. „Způsoblost státu uskutečnit svou vůli“ vnímají jako nezbytnou pro ochranu blaha národa. 16] Od té doby se v mnoha čínských akademických publikacích objevuje obhajoba „způsoblosti státu“ a z ní plynoucích doplňků společenské kontroly a legitimacy na základě výkonu jako životaschopné alternativy k parlamentní demokracii.

Užitečné a citovatelné myšlenky

V práci provokativně nazvané *Čtyři kapitoly k demokracii* 17] vzdává Wang Shaoguang nevyslovený hold Schmittovým *Čtyřem kapitolám k učení o suverenitě*. Podobně jako německý jurista Wang odmítá zastupitelskou demokracii z utilitárních a pragmatických důvodů, když prý tento systém v posledku nedokáže pozvednout míru blahobytu všeho obyvatelstva. V duchu Schmittových argumentů o zneužitelnosti parlamentarismu zájmovými skupinami Wang tvrdí, že všeobecné volební právo hraje do rukou bohatým, zatímco ty chudé tlačí do role pasivních diváků.

Wang také předkládá ze Schmittova myšlení vycházející pojem „lidu“ jako základ zodpovědné (*responsive*) demokracie, když podle něj země s vysokou schopností asimilovat a řídit (tj. národ sjednocený pod vládou silného vůdce) mají i kvalitnější demokracii. Část Wangovy terminologie vychází z díla demokratického politického teoretika Roberta Dahla, argumentace podepírající Wangovo pojetí zodpovědné demokracie se však podobá té Schmittově. 18]

Argumentem o „způsoblosti státu“, který předkládají Wang, Hu a další, se už déle než deset let pozorně zabývají soudobí západní sinologové. Pravidelně bývá citován v akademických publikacích o čínské ekonomice, politické ekonomii a veřejné správě.

V mnoha z nich (anglicky a i v ostatních evropských jazycích psaných publikacích) jejich

autoři doktríně „způsobivosti státu“ přiznávají, že umožnila podniknout čínskému státu účinnější kroky pro urychlení hospodářského rozvoje země. Důkaz v podobě čínského ekonomického úspěchu pak povzbudil jistou část akademiků až k prohlášení, že autoritářské vlády možná dosahují hospodářského růstu s větší efektivitou, než ty liberálně demokratické. Někteří z těchto lidí kupodivu také podle svých vlastních slov „podporují přeměnu Číny na otevřenější společnost založenou na právním státě a lidských právech“. 19] Pokud „otevřenější“ společností míní více svobody liberálně demokratického stříhu, pak je tento cíl v rozporu s jejich argumentací, že čínský systém vlády jedné (Komunistické) strany musí být posílen celou řadou kroků zvyšujících způsobivost (státu).

Schmittovy teze měly nezanedbatelný vliv také na čínskou ústavní teorii. Po Maovi potřeboval – a do jisté míry potřebuje *dosud* – stát jedné strany svébytně čínskou politickou ontologii. Tento způsob konceptualizace a chápání světa musí zahrnovat dvoustranný (*bipartite*) politický systém, v němž rozsáhlý stranický aparát existuje uvnitř i vně právních norem a vládne svou svrchovanou mocí nad státem. Navíc musí být tento systém státostrany vnitřně soudržný: schopný sebezachování do té míry, aby nepřišel v očích čínského národa i zahraničí o svou legitimitu. Čínští juristé jako Qiang Shigong 强世功, kteří nahlíží na ústavní právo z této perspektivy, začali v první dekádě tohoto století využívat k obraně svých názorů celého arzenálu schmittovské filozofie. Výsledkem byla trojice pojmů: „výjimečný stav“, „etablující se a etablovaná mocnost (*constituting and constituted*)“ a „politické zastoupení všeobecnou shodou (které představují pojmy stát, hnutí a lid, jak je ve svém díle *Staat, Bewegung, Volk*, z roku 1933 použil Schmitt), již tento proud akademiků velebí coby skutečnou podstatu čínského práva.

V případě přímých citací není o Schmittově vlivu sporu, někteří intelektuálové jako Cui Zhiyuan 崔志远 však při svém teoretizování o čínské politice a vládnutí čerpají z jeho myšlenek skrytě. Jeho vliv lze totiž vcelku jasně rozeznat v Cuiově vnímání Číny jako „smíšeného ústavního systému“ o „třech politických úrovních“. 20] Podobně i pojetí „ctnostné neústavnosti“ Chen Ruihonga 陈睿宏; 21] Han Yuhai's 韩宇海 a jeho doktrína „konstitucionalismu v proletářském státě; 22] překřtění politbyra na „kolektivní prezidentský úřad“ Hu Angangem 胡鞍钢; 23] nebo model „sdílené suverenity pod vedením státostrany“ 24] Qiang Shigonga 强世功 lze označit za přední, ze Schmittova myšlení vycházející, teze posledních dvou desetiletí. Tyto teorie sice náleží do odlišných oblastí čínské ústavněprávní vědy, 25] ale všechny shodně odívají schmittovského suveréna do hávu čínské státostrany. Konkrétněji každá z těchto teorií brání pojetí politického zastoupení všeobecným souhlasem spojením konsenzu s všeobecným přijetím diktátu státostrany. Tak či onak také shodně označují „Západ“ a jeho politické a právní instituce jako pro Čínu nevhodné.

Západní právní věda se dosud důkladně nezabývala těmito vlivnými argumenty ani jejich právními a politickými následky. Někteří vědci ale naznačují, že pro Čínu by mohly být tyto teze relevantní. Tak například Randall Peerenboom vytvořil užitečný rozbor čínského právního systému jako pluriverza odlišných pojetí právního státu. 26] Michael Dowdle z novolevicových pozic tvrdí, že liberální pojetí konstitucionalismu má své limity, za nimiž existuje prostor pro legitimaci státu jinými způsoby. 27] Larry Catà Backer zase přišel s ideou Strany a státu jako unitárního celku. Tento realitou čínských institucí inspirovaný teoretický konstrukt

dovoluje právně odůvodněnou *shuanggui* 双规 vazbu. 28] Tato díla se dají v jistém ohledu chápat také jako sypání soli do ran našich vlastních rozporů. Můžeme sice kritizovat čínský právní systém v rámci obhajoby zidealizovaného modelu západního právního systému, ale zároveň se nemůžeme vyhnout čínskému právu v podobě, v níž se o něm debatuje a v jaké existuje v Čínské lidové republice.

Někteří čínští intelektuálové si všímají, že i když jejich krajané-schmittiáni s oblibou podnikají výpady proti Západu, nedodávají už, proč se přitom opírají o německého politického myslitele. 29] Tato kritika je sice na místě, nebere však v potaz obecnější problém: stoupenci domácích modelů a pojmů, zastánci „Třetí cesty“ i liberálové západního střihu se všichni doposud odmítali zabývat svým vlastním upřednostňováním logiky, která přináší spíš západní metafyzice než původnímu čínskému myšlení (konfucianství nebo jiným, z předčchinských zdrojů odvozených, forem myšlení). **Podle této západní logiky si musí člověk vytvořit ideální model podoby politického či právního systému, společnosti nebo vlastně čehokoliv jiného, a následně se pokusit do tohoto vzorce „vtěsnat“ realitu, často bez většího ohledu na následky.**

Tak či onak v čínské právní vědě sledujeme proces nabývání převahy schmittovských pojmů nad těmi liberálními. Politicky umírnění jako He Baogang 何葆刚 30] se pokusili uvést v soulad argumenty obou stran, když např. přišli s návrhem, aby měl ústavní soud pravomoc rozhodnout, co to je „výjimečný stav“, o nějž se opírá absolutní autorita Schmittova suveréna. Tyto snahy však jen dokládají slabost liberálních pozic v porovnání s těmi schmittovskými. Profesor He tak názorně ukazuje dilema a obtížnost úkolu těch, kteří se pokoušejí sladit prvky liberálně demokratického modelu (jako nezávislost soudní složky moci) s ústupkům nepřístupným Schmittovým vzorcem přítel-nepřítel.

Schmitt a Si

Od nástupu Si Ťin Pchinga do postu nejvyššího představitele státu v listopadu 2012 nabylo pro filozofii Carla Schmitta tak zásadní dělení na přátele a nepřátele v Číně dále na významu, a to jak v „teorii Strany“, tak akademickém životě. Selektivní znovuoživení maoistické bojové rétoriky při zavádění nové masové vzdělávací kampaně 18. června 2013 nám může posloužit jako dobrý příklad adaptace rozlišení přítel-nepřítel na podmínky dnešní vlády jedné strany.

Abychom poznali následky schmittovského uvažování, nesmíme zapomínat na jeho motivy pro zdůraznění rozlišení na přátele a nepřátele i absolutní suverenity. Schmitt věřil, že jeho teorie zajistí vyšší dobro. Právem můžeme jeho filozofii označit za politickou teologii, protože vycházela z biblického pojmu *kathechon* (z řeckého τὸ κατέχων, „co zadržuje“ nebo ὁ κατέχων „ten, který ho zadržuje“) – moci zadržující příchod Antikrista. 31] Schmitt *kathechon* přenesl do politického rejstříku, když jej definoval jako moc udržující *status quo*. 32] Tu může vykonávat instituce (např. národní stát) nebo suverén (ať už diktátor nebo obránce ústavy). Logickým vyústěním Schmittovy víry v *kathechon* bylo spojení náboženských a politických představ. Síly vystupující proti dané suverenitě tak pro něj nebyly ničím menším než zmocněnci zla a nepřáteli, kteří zasévají sémě chaosu a rozvratu. Chránit vlastní národ nebo suveréna se tudíž stávalo svatou povinností a cestou ke spáse.

Můžeme od základu nesouhlasit s čínskými intelektuály, kteří si zvolili schmittovský světonázor. Máme-li ale bránit intelektuální pluralismus, musíme přijmout svobodu lidí zvolit si vlastní perspektivu. Vzestup čínského schmittovského diskurzu v akademickém prostředí tak ve výsledku vlastně rozšiřuje také záběr Schmittovým myšlením inspirovaných argumentů z dílny učenců americké a evropské levice i pravice.

Měli bychom také dodat, že jako všude jinde, i v Číně politické odlišnosti mezi levicí a pravicí nebo mezi novou levicí a liberály vyvstávají a z většiny zůstávají polapeny ve sdíleném prostředí, které bychom spolu se Schmittem mohli nazvat společným politicko-teologickým paradigmatem. Politické odlišnosti nabývají smyslu ve sdíleném prostředí, v němž si lidé osvojují a rozvíjejí svá duševní schémata (*mental schemes*), politický slovník a celé univerzum pojmů nutných pro politické myšlení. Díky politicko-teologickému paradigmatu vlády jedné strany v Čínské lidové republice se čínští intelektuálové chtě nechtě musejí držet duševních schémat, slovníku i pojmů, jejichž vznik toto prostředí dovolilo. Musíme mít ale na paměti, že se mu musejí přizpůsobit i západní ideje.

Život v zemi, která v posledních třech desetiletích zažívá prudký nárůst materiálního bohatství i globální moci, přivedl schmittovské intelektuály v Číně na myšlenku snoubit filozofii, jejíž původ a rozvoj se datuje do meziválečného Německa, s myšlenkami o státnosti, jež se v Číně začaly šířit v 80. letech minulého století. Tato směsice schmittovského myšlení a „etatismu“ se dnes v čínských akademických kruzích těší velkému vlivu, přestože jen málokoho zdá se znepokojuje ničivý potenciál Schmittovy filozofie.

Poznámky:

1] François Jullien, *A Treatise on Efficacy: Between Western and Chinese Thinking*, Honolulu: University of Hawai'i Press, 2004, str. 1.

2] On the New Enlightenment Movement, viz Xu Jilin, 'The Fate of an Enlightenment — Twenty Years in the Chinese Intellectual Sphere (1978–1998)', Geremie R Barmé a Gloria Davies, *East Asian History*, č. 20 (2000): str. 169–186. Obecněji a kriticky, viz Zhang Xudong, ed., *Whither China: Intellectual Politics in Contemporary China*, Durham: Duke University Press, 2001, část 1.

3] Studium evropské filozofie nebylo prioritou deváté pětiletky Výzkumu v sociálních vědách a filozofii 国家社会科学基金项目, která pokrývala období 1996–2000; a první Liuovo vydání knihy na téma Carl Schmitt, recenze dílka Renata Cristiho *Carl Schmitt and Authoritarian Liberalism*, se datuje do roku 1997. Viz Liu Xiaofeng 刘小枫, 'Shimite gushide youpai jiangfa: quanwei ziyouzhyi?' 施密特的幽灵: 权威自由主义?, 28. září 2005, online: <http://www.aisixiang.com/data/8911.html>. K Deváté pětiletce, viz Guojia Zhexue Shehui Kexue Yanjiu Jiuwu (1996–2000) Guihua Bangongshi 国家哲学社会科学出版社 (1996–2000) 编辑部, *Guojia Zhexue Shehui Kexue Yanjiu Jiuwu (1996–2000) Guihua* 国家哲学社会科学出版社 (1996–2000) 编辑部, Beijing 北京: Xuexi chubanshe 学喜出版社, 1997.

4] Liu Xiaofeng 刘小枫, 'Xiandai yujing zhongde hanyu jidu shenxue' 现代语境中的汉语激进神学, 2. dubna

2010, online at: <http://www.aisixiang.com/data/32790.html>. O sino-křesťanské teologii, viz také Yang Huiling a Daniel HN Yeung, eds, *Sino-Christian Studies in China*, Newcastle: Cambridge Scholars Press, 2006; Pan-chiu Lai a Jason Lam, eds, *Sino-Christian Theology: A Theological Qua Cultural Movement in Contemporary China*, Frankfurt am Main: Peter Lang, 2010; a Alexander Chow, *Theosis, Sino-Christian Theology and the Second Chinese Enlightenment: Heaven and Humanity in Unity*, New York: Peter Lang, 2013. Mainstreamový komentář o vlivu Carla Schmitta v Číně, viz Mark Lilla, Reading Strauss in Beijing, *The New Republic*, 17. prosince 2010, online: <http://www.newrepublic.com/article/magazine/79747/reading-leo-strauss-in-beijing-china-mar-x>

5] Carl Schmitt, *Political Theology: Four Chapters on the Concept of Sovereignty*, překl. George Schwab, Chicago: University of Chicago Press, 2005 str. 36.

6] Mao Ce-Tung, 'On the Correct Handling of Contradictions Among the People', *Selected Works of Chairman Mao Tsetung, Volume 5*, edited by the Committee for Editing and Publishing the Works of Chairman Mao Tsetung, Central Committee of the Communist Party of China, Beijing: Foreign Language Press, 1977, str. 348–421.

7] Pro rozbor jejího využití na poli bezpečnostní politiky, viz Michael Dutton, *Policing Chinese Politics: A History*, Durham: Duke University Press, 2005.

8] Carl Schmitt, *Dictatorship: From the origin of the modern concept of sovereignty to proletarian class struggle*, překl. Michael Hoelzl a Graham Ward,, Cambridge: Polity Press, 2014.

9] Carl Schmitt, *The Crisis of Parliamentary Democracy*, překl. Ellen Kennedy, Cambridge and London: MIT Press, 2000; a Carl Schmitt, *Constitutional Theory*, překl. Jeffrey Seitzer, Durham: Duke University Press, 2008.

10] K etatistickým a nacionalistickým intelektuálním trendům viz Xu Jilin 许继林, 'Jin shinianlai Zhongguo guojiazhuyi sichaozhi pipan' 近十年来的中国国家主义思潮批判, 5. července 2011, online: <http://www.aisixiang.com/data/41945.html>

11] 'Communiqué on the Current State of the Ideological Sphere. A Notice from the Central Committee of the Communist Party of China's General Office', online: <http://www.chinafile.com/document-9-chinafile-translation>.

12] Jako například vztah agonismu, kde se schmittovský nepřítel stává protivníkem. V tomto kontextu viz Chantal Mouffe, *On the Political*. London and New York: Routledge, 2005.

13] Carl Schmitt, Pojem politična.

14] Schmitt, Pojem politična.

15] Schmitt, Pojem politična.

16] Čímž mají Wang a Hu na mysli: „poměr mezi skutečnou mírou zásahu, jíž je stát schopen uskutečnit a rozsahem intervence, jehož doufá stát dosáhnout. Viz Wang Shaoguang a Hu Angang, *The Chinese Economy in Crisis: State Capacity and Tax Reform*, New York: ME Sharpe, 2001, str. 190.

17] Wang Shaoguang 王绍光, *Minzhu sijiāng* 民主四讲, Beijing 北京: Sanlian shudian 三联书店, 2008.

18] Wang Shaoguang, 'The Problem of State Weakness', *Journal of Democracy* 14.1 (2003): 36-42. By the same author, see 'Democracy and State Effectiveness', in Natalia Dinello and Vladimir Popov, eds, *Political Institutions and Development: failed expectations and renewal hopes*, London: Edward Elgar, 2007, pp.140-167.

19] 'EU-China Human Rights Dialogue', online at: http://eeas.europa.eu/delegations/china/eu_china/political_relations/humain_rights_dialogue/index_en.htm

20] Cui Zhiyuan 崔志远, 'A Mixed Constitution and a Tri-level Analysis of Chinese Politics' 混合宪法与三层次的中国政治分析, 25 March 2008, online at: <http://www.aisixiang.com/data/18117.html>

21] Chen Ruihong 陈睿宏, 'A World Cup for Studies of Constitutional Law: a Dialogue between Political and Constitutional Scholars on Constitutional Power' 世界宪法学杯——政治与宪法学者关于宪政权力的对话, 5 October 2010, online: <http://www.aisixiang.com/data/36400.html>; a také *Xianfa yu zhuquan* 宪法与主权, Beijing 北京: Falü chubanshe 法学出版社, 2007.

22] Han Yuhai 韩玉海, 'The Constitution and the Proletarian State' 宪法与无产阶级国家, online: .

23] Hu Angang, *China's Collective Presidency*, New York: Springer, 2014.

24] Qiang Shigong 强世功, 'The Unwritten Constitution in China's Constitution' 中国宪法中的不成文宪法, 19. června 2010, online: <http://www.aisixiang.com/data/related-34372.html>.

25] Viz také zvláštní číslo 'The Basis for the Legitimacy of the Chinese Political System: Whence and Whither? Dialogues among Western and Chinese Scholars VII', *Modern China*, roč. 40, č. 2 (Březen 2014).

26] Randall Peerenboom, *China's Long March Towards the Rule of Law*, Cambridge: Cambridge University Press, 2002.

27] Michael Dowdle, 'Constitutional Listening', *Chicago Kent Law Review*, roč. 88, č. 1, (2012-2013): str. 115-156.

28] Larry Catá Backer a Keren Wang, 'The Emerging Structures of Socialist Constitutionalism with Chinese Characteristics: Extra Judicial Detention (*Laojiao* and *Shuanggui*) and the

Chinese Constitutional Order', *Pacific Rim Law and Policy Journal*, roč. 23, č. 2 (2014): str. 251-341.

29] Liu Yu 刘宇, 'Have you read your Schmitt today?' 你读过你的施米特今天吗, *Caijing*, 30. srpna 2010, online:

https://web.archive.org/web/20170725205823/http://blog.caijing.com.cn:80/expert_article-151338-10488.shtml

option=com_content&view=article&id=189:2010-10-08-21-43-05&catid=29:works&Itemid=69&lang=en

30] He Baogang 何宝刚, 'In Defence of Procedure: a liberal's critique of Carl Schmitt's theory of exception' 程序正当性: 自由主义对卡尔·施米特例外论的辩护, 26. prosince 2003, online:

31] Nový zákon 2, Soluňským 2: 3-8 : Žádným způsobem se nedejte od nikoho oklamat, protože nenastane, dokud nedojde ke vzpouře proti Bohu a neobjeví se člověk nepravosti, Syn zatracení. Ten se postaví na odpor a povýší se nade všecko, co má jméno Boží nebo čemu se vzdává božská pocta. Dokonce usedne v chrámu Božím a bude se vydávat za Boha. Nevzpomínáte si, že jsem vám to říkal, ještě když jsem byl u vás? Víte přece, co zatím brání tomu, aby se ukázal dříve, než přijde jeho čas. Ta nepravost již působí, ale jen skrytě, dokud nebude odstraněn z cesty ten, kdo tomu brání.

32] Pro jednoduchou ilustraci viz Gopal Balakrishnan, *The Enemy: An Intellectual Portrait of Carl Schmitt*, London: Verso, 2002, kap. 17. Souhrn debaty o úloze *kathechonu* a genealogii Schmittova pojetí politické teologie naleznete v Julia Hell, 'Katechon: Carl Schmitt's Imperial Theology and the Ruins of the Future', *The Germanic Review*, roč. 84, č. 4, (2009): str. 283-325.

Úvaha Flory Sapiové *Carl Schmitt in China* vyšla na stránkách The China Story 7. října 2015.